

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Lišky a soudců Mgr. Tomáše Brauna a JUDr. Tomáše Zadražila ve věci

žalobce: **Ing. Radomír Válek**, IČO 669 99 481
sídlem Dolnojrčanská 270/22c, 142 00 Praha 4
insolvenční správce dlužníka Giga Servis, s.r.o., IČO 014 00 797
sídlem Pražská 702, 250 81 Nehvizdy

proti
žalovanému: **AS ZIZLAVSKY, v.o.s.**, IČO: 284 90 738
sídlem Široká 36/5, Josefov, 110 00 Praha 1
insolvenční správce dlužníka NOVA AGRO CZ, s.r.o., IČO 260 86 999
sídlem Řípec 17, PŠČ 391 81

o odpůrčí žalobě

o odvolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 24. května 2021 č. j. 74 ICm 2988/2020-34

takto:

- I. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 24. května 2021 č. j. 74 ICm 2988/2020-34 se v bodě I. výroku mění tak, že se určuje, že kupní smlouvy, na jejichž základě dodal dlužník Giga Servis, s.r.o., kupujícímu NOVA AGRO CZ, s.r.o., dne 4. 6. 2018 celkem 153 240 kg, dne 5. 6. 2018 celkem 151 300 kg, dne 7. 6. 2018 celkem 30 100 kg, dne 15. 6. 2018 celkem 30 220 kg, dne 18. 6. 2018 celkem 90 260 kg a dne 20. 6. 2018 celkem 30 400 kg řepky olejky za kupní cenu v celkové výši 4 487 932,50 Kč, jsou vůči insolvenčním věřitelům dlužníka neúčinnými právními úkony.**
- II. Rozsudek soudu I. stupně se v bodě II. výroku mění tak, že se určuje, že Dohoda o vzájemném zápočtu pohledávek a závazků ze dne 27. 7. 2018 uzavřená mezi dlužníkem Giga Servis, s.r.o., a společností NOVA AGRO CZ, s.r.o., je vůči insolvenčním věřitelům dlužníka neúčinným právním úkonem.**

III. Rozsudek soudu I. stupně se v bodě III. výroku mění tak, že je žalovaný povinen zaplatit do majetkové podstaty dlužníka částku 2 299 825,50 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

IV. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci 20 570 Kč na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Krajský soud v Praze (dále jen insolvenční soud) shora označeným rozsudkem:
 - zamítl žalobu v části, jíž se žalobce Ing. Radomír Válek (dále jen žalobce) coby insolvenční správce dlužníka Giga Servis, s. r. o., (dále jen dlužník) domáhal určení, že kupní smlouvy, na jejichž základě dodal dlužník původní žalované NOVA AGRO CZ, s.r.o., (dále jen původní žalovaná) dne 4. 6. 2018 celkem 153 240 kg, dne 5. 6. 2018 celkem 151 300 kg, dne 7. 6. 2018 celkem 30 100 kg, dne 15. 6. 2018 celkem 30 220 kg, dne 18. 6. 2018 celkem 90 260 kg a dne 20. 6. 2018 celkem 30 400 kg řepky olejky za kupní cenu v celkové výši 4 487 932,50 Kč (dále též jen kupní smlouvy), jsou neúčinným právním úkonem (bod I. výroku),
 - zamítl žalobu v části, jíž se žalobce domáhal určení, že dohoda o vzájemném zápočtu pohledávek a závazků datovaná dnem 27. 7. 2018 (dále jen dohoda o zápočtu), jíž došlo k započtení vzájemných pohledávek dlužníka a původní žalované, je neúčinným právním úkonem (bod II. výroku),
 - zamítl žalobu v části, jíž se žalobce domáhal uložení povinnosti původní žalované zaplatit do majetkové podstaty dlužníka částku 2 299 825,50 Kč (bod III. výroku), a
 - rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit původní žalované k rukám jejího zástupce 12 826 Kč na náhradu nákladů řízení do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku (bod IV. výroku).
2. V odůvodnění insolvenční soud reprodukoval obsah žaloby, dle níž dlužník na základě kupních smluv dodal původní žalované shora označené dodávky řepky olejky, přičemž kupní cenu vyúčtoval fakturami č. 20180076 na částku 1 121 192,50 Kč, č. 20180089 na částku 1 963 556 Kč a č. 20180096 na částku 1 403 184 Kč. Tyto faktury byly původní žalovanou uhrazeny pouze do částky 2 188 107 Kč, takže dlužník měl za ní pohledávku z titulu kupní ceny ve výši 2 299 825,50 Kč; naopak původní žalovaná měla za dlužníkem pohledávky ve výši 2 306 535,40 Kč. Následně došlo k uzavření dohody o zápočtu těchto pohledávek s tím, že rozdíl ve výši 6 710 Kč byl dlužníkem zaslán původní žalované na účet. Žalobce tvrdil, že ke dni uzavření dohody o zápočtu byl dlužník v úpadku, uzavřením této dohody zvýhodnil původní žalovanou oproti jiným věřitelům, přičemž ji lze též považovat za úkon bez přiměřeného protiplnění.
3. Ve skutkové rovině vyšel insolvenční soud mj. z toho, že:
 - Dne 28. 5. 2019 bylo proti dlužníkovi zahájeno insolvenční řízení a dne 6. 9. 2019 byl zjištěn jeho úpadek, na jeho majetek byl prohlášen konkurs a insolvenčním správcem byl ustanoven žalobce.
 - Mezi účastníky bylo nesporné, že původní žalovaná a dlužník uzavřeli kupní smlouvy, jejichž předmětem bylo dodání 153 240 kg řepky olejky za celkovou cenu 1 409 808,50 Kč, 151 300 kg řepky olejky za celkovou cenu 1 396 515 Kč, 30 100 kg řepky olejky za celkovou cenu 278 425 Kč, 30 220 kg řepky olejky za celkovou cenu 281 046 Kč, 90 260 kg řepky olejky za celkovou cenu 839 418 Kč a 30 400 kg řepky olejky za celkovou cenu 282 720 Kč.

- Faktura č. 20180076 byla vystavena dlužníkem jako dodavatelem pro původní žalovanou jako odběratelku a předmětem plnění dlužníka byla dodávka řepky olejky v celkové hodnotě 1 211 192,50 Kč. Faktura č. 20180089 byla vystavena dlužníkem jako dodavatelem pro žalovanou jako odběratelku a předmětem plnění dlužníka byla dodávka řepky olejky v celkové hodnotě 1 963 556 Kč. Faktura č. 20180096 byla vystavena dlužníkem jako dodavatelem pro žalovanou jako odběratelku a předmětem plnění dlužníka byla dodávka řepky olejky v celkové hodnotě 1 403 184 Kč.
 - Na základě dohody o zápočtu datované 27. 7. 2018 započeti původní žalovaná a dlužník vzájemně pohledávky s tím, že zbyl rozdíl ve výši 6 710 Kč ve prospěch původní žalované.
 - E-mailem ze dne 25. 2. 2020 jednatel původní žalované informoval žalobce o úhradách za dodané zboží a o vzájemném zápočtu, jež byl odsouhlasen dlužníkem.
4. Na základě takto ustaveného skutkového stavu insolvenční soud – cituje ustanovení § 235 odst. 1 a § 239 – § 242 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, (dále též jen IZ) – dospěl v rovině skutkového a právního posouzení věci k těmto závěrům:
- Žaloba byla podána včas osobou k tomu věcně aktivně legitimovanou.
 - Kupní cena co do částky 2 299 825,50 Kč zanikla na základě dohody o zápočtu.
 - Názor žalobce, že kupní smlouvy jsou neúčinné, neboť dlužník umožnil zánik části kupní ceny na základě dohody o zápočtu, je již překonán s ohledem na skutečnost, že zákonodárce v § 140 IZ připustil započtení vzájemných pohledávek po rozhodnutí o úpadku; proto „není důvodu přistupovat k zápočtu vzájemných pohledávek realizovaném před prohlášením úpadku způsobem, kterého se dovolává insolvenční správce. V předmětné věci navíc soud uvádí, že v průběhu řízení nevyšly najevo okolnosti uvedené v ust. § 140 odst 3 IZ“.
 - Žalobce netvrdil, proč by uzavření kupních smluv mělo být považováno za neúčinný právní úkon; přes poučení netvrdil, že by došlo ke sjednání kupní ceny nepřiměřeně nízké, a považoval kupní smlouvy za neúčinné výlučně z důvodu, že část kupní ceny zanikla na základě dohody o zápočtu. Tento závěr však insolvenční soud nesdílel, neboť měl za to, že dohoda o zápočtu není v rozporu s ust. § 140 odst. 3 IZ. Proto žalobu v části, v níž se žalobce domáhal určení neúčinnosti kupních smluv, zamítl.
 - Ohledně neúčinnosti dohody o zápočtu odkázal insolvenční soud na „rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR (srov. 29 ICdo 109/2016), podle které může být dohoda o započtení neúčinným právním úkonem, pokud by byl neúčinným právním úkonem, z něhož vzešla pohledávka, kterou věřitel dlužníka, ohledně kterého je vedeno insolvenční řízení, použil k započtení“. K tomu vysvětlil, že „není v dané věci takového úkonu, který by byl soudem považován za neúčinný, a proto nelze samotnou dohodu o započtení považovat za neúčinný právní úkon“ Proto i tuto část žaloby zamítl.
 - Pokud jde o část žaloby, jíž se žalobce domáhal zaplacení 2 299 825,50 Kč do majetkové podstaty dlužníka, shledal i tuto část nedůvodnou, neboť žalobce nebyl úspěšný ve shora uvedených částech žaloby. Doplnil, že pro nadbytečnost neprovedl důkaz přihláškami P 6, 9, 12, 13, 20, 28, 37, 38 a 42, kterými měl být prokázán úpadek dlužníka, a dále fakturami vystavenými žalovanou, neboť ty byly specifikovány v dohodě o zápočtu, jež nebyla žádným z účastníků rozporována.
5. O náhradě nákladů řízení rozhodl podle ust. § 142 odst. 1 o. s. ř.

6. Proti tomuto rozsudku podal žalobce včasné odvolání a navrhoval, aby jej odvolací soud změnil a žalobě vyhověl, popř. aby jej zrušil a vrátil věc insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení. V odvolání namítal, že:
- Insolvenční soud nevysvětlil, z jakého důvodu považuje příslušnou judikaturu za překonanou, neboť z odůvodnění napadeného rozsudku není zřejmé, kdy a jaká rozhodovací praxe překonala judikaturu, na kterou žalobce odkazoval
 - Znovu proto odkazuje na závěry vyložené v rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2017 sp. zn. 29 ICdo 76/2015, ze dne 29. 4. 2021 sp. zn. 29 Cdo 4886/2007 a ze dne 29. 2. 2012 sp. zn. 29 Cdo 1089/2011.
 - Dlužník v době, kdy již byl v úpadku, uzavřel s původní žalovanou kupní smlouvy, na jejichž základě jí dodal zboží. Jakkoliv kupní cena uvedená ve smlouvách (objednávkách) byla přiměřená (žalobce nesporně vyšší dohodnuté kupní ceny), přesto jsou kupní smlouvy úkony bez přiměřeného protiplnění, neboť dlužník nezajistil, aby se do jeho majetkové sféry dostalo přiměřené protiplnění. Výsledek uzavřených kupních smluv a následné dohody o zápočtu je takový, že dlužník přiměřené protiplnění neobdržel, neboť žalované dodal zboží v hodnotě cca 4 500 000 Kč a obdržel protiplnění (finanční plnění) ve výši cca 2 300 000 Kč. Zbytek kupní ceny byl „uhrazen“ započtením, zápočet však není způsobem splnění závazku. Z tohoto důvodu jsou kupní smlouvy úkonem bez přiměřeného protiplnění.
 - Vzhledem k tomu, že insolvenční soud dospěl k nesprávnému závěru týkajícímu se neúčinnosti kupních smluv, dospěl k nesprávnému závěru i ohledně neúčinnosti dohody o zápočtu.
 - Ve věci stejného dlužníka bylo vedeno několik sporů na základě odpůrcích žalob podaných insolvenčním správcem coby žalobcem. Ve skutkově velmi obdobných věcech, jako je tato věc, tj. v situacích kdy žalovaní měli za dlužníkem pohledávky, následně si od dlužníka zakoupili zboží, přičemž pohledávka dlužníka na zaplacení kupní cena byla dohodou „obratem“ započtena na dřívější pohledávky žalovaných, dospěly také dva jiné spory k rozhodování před odvolacím soudem, jenž dovodil, že úkony, kterým žalobce odporuje (tj. kupní smlouvy i dohody o zápočtu), jsou neúčinnými úkony – viz rozsudky Vrchního soudu v Praze č. j. 104 VSPH 53/2022-61 ze dne 21. 3. 2022 a č. j. 105 VSPH 818/2021-57 ze dne 4. 4. 2022.
7. Žalovaný ve vyjádření k odvolání navrhoval potvrzení napadeného rozsudku. Poté, co shrnul stav věci, argumentoval tím, že:
- Insolvenční soud učinil správné závěry o skutkovém stavu a věc správně posoudil i po právní stránce.
 - Žalobce v odvolání opomíjí, že insolvenční soud vycházel ze skutkového stavu vyplývajícího z doplnění rozhodných skutečností po poučení dle § 118a o. s. ř., a tomuto skutkovému stavu závěry soudu zcela odpovídají.
 - Žalovaná vznáší otázku, zda byla žaloba v části týkající se určení neúčinnosti kupních smluv o dodávkách řepky olejky (bod I. výroku rozsudku) podána včas, když žaloba ze dne 30. 8. 2020 ve vztahu k tomuto požadovanému určení neúčinnosti obsahuje pouze žalobní petit, nikoli však ostatní náležitosti návrhu podle § 79 odst. 1 o. s. ř.
8. Odvolací soud přezkoumal napadené rozhodnutí i řízení jeho vydání předcházející dle ustanovení § 212 a 212a o. s. ř. a dospěl k následujícím zjištěním a závěrům:
9. V první řadě odvolací soud nepřehlédl, že usnesením č. j. KSCB 27 INS 4086/2022-A-8 ze dne 25. 4. 2022 Krajský soud v Českých Budějovicích zjistil úpadek původní žalované, prohlásil na její majetek konkurs a ustanovil jejím insolvenčním správcem AS ZIZLAVSKY, v.o.s.,

IČO 284 90 738. Protože se rozhodnutím o úpadku žalovaného řízení o odpůřčí žalobě insolvenčního správce podané podle § 235 a násl. insolvenčního zákona nepřerušuje, přičemž účinností tohoto rozhodnutí do řízení na místo žalovaného bez dalšího vstupuje jeho insolvenční správce (srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 145/2017 ze dne 28. 11. 2019), pokračoval Vrchní soud v Praze v odvolacím řízení s insolvenčním správcem původní žalované jako se žalovaným.

10. Původní žalovaná v podání ze dne 24. 11. 2020 (č. l. 14) učinila tvrzení žalobce ohledně uzavření kupních smluv, stavu vzájemných pohledávek a uzavření dohody o zápočtu nespornými. Odvolací soud tak vyšel při rozhodování jednak z tvrzení žalobce a skutkových zjištění učiněných insolvenčním soudem, jež nebyla odvoláním zpochybněna, jednak z vlastního dokazování, jímž zjistil, že:
 - pravomocným platebním rozkazem Okresního soudu Praha – východ č. j. 4 C 332/2017-10 ze dne 23. 1. 2018 bylo dlužníku uloženo zaplatit Jednotnému zemědělskému družstvu „Budovatel“ se sídlem v Janovicích částku 713 576,78 Kč s příslušenstvím splatnou dne 12. 8. 2017 a náklady řízení
 - pravomocným Směnečným platebním rozkazem Krajského soudu v Praze č. j. 56 Cm 78/2018-16 ze dne 10. 5. 2018 bylo dlužníku uloženo zaplatit věřiteli BYLANKA, s. r. o, částku 784 343 Kč splatnou dne 31. 8. 2017 s příslušenstvím
 - pravomocným Elektronickým platebním rozkazem Okresního soudu Praha – východ č. j. EPR 303494/2017-6 ze dne 8. 1. 2018 bylo dlužníku uloženo zaplatit Petru Chrudimskému částku 192 240 Kč splatnou dne 1. 6. 2017 s příslušenstvím
 - pravomocným Elektronickým platebním rozkazem Okresního soudu Praha – východ č. j. EPR 256583/2017-8 ze dne 27. 10. 2017 bylo dlužníku uloženo zaplatit Zemědělské akciové společnosti Koloveč částku 661 135 Kč splatnou dne 30. 5. 2017 s příslušenstvím
 - dle obsahu insolvenčního spisu všichni tito věřitelé přihlásili své výše označené vykonatelné pohledávky do insolvenčního řízení dlužníka.
11. Podle § 235 odst. 1 insolvenčního zákona jsou neúčinnými právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí.
12. Podle § 237 odst. 1 insolvenčního zákona povinnost vydat do majetkové podstaty dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů mají osoby, v jejichž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn nebo které z něho měly prospěch.
13. Z citovaných ustanovení plyne, že smyslem a cílem institutu neúčinnosti právních úkonů (právního jednání) dlužníka je dosáhnout toho, aby majetková hodnota, o níž se majetková podstata dlužníka zmenšila či zmenší v důsledku jeho zkracujících nebo zvýhodňujících právních úkonů (právního jednání), byla do majetkové podstaty v rámci probíhajícího insolvenčního řízení opět navrácena (§ 237 insolvenčního zákona) a výtěžek z jejího zpeněžení mohl sloužit k uspokojení pohledávek věřitelů. Zákon rozlišuje 3 taxativně vymezené skutkové podstaty takových právních úkonů (právního jednání) dlužníka, a to právní úkony bez přiměřeného protiplnění (§ 240 insolvenčního zákona), zvýhodňující právní úkony (§ 241 insolvenčního zákona) a právní úkony úmyslně zkracující (§ 242 insolvenčního zákona), jež nelze výkladem dále rozšiřovat (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. 29 Cdo 677/2011 ze dne 27. 2. 2014 uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 60/2014). Jestliže právní jednání dlužníka nelze podřadit pod některou z uvedených skutkových podstat, nelze odpůřčí žalobě vyhovět.

14. Podle § 239 odst. 1 insolvenčního zákona může odporovat právním úkonům dlužníka v insolvenčním řízení pouze insolvenční správce, i když nejde o osobu s dispozičními oprávněními, a to odpůrcí žalobou podanou proti osobám, které mají povinnost vydat dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů do majetkové podstaty. Podle odst. 3 insolvenční správce může podat odpůrcí žalobu ve lhůtě 1 roku ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku. Nepodá-li ji v této lhůtě, odpůrcí nárok zanikne. Podle odst. 4 dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů náleží do majetkové podstaty právní mocí rozhodnutí, kterým bylo odpůrcí žalobě vyhověno. Tím není dotčeno právo insolvenčního správce v případě, že šlo o peněžité plnění nebo že má jít o peněžitou náhradu za poskytnuté plnění, požadovat odpůrcí žalobou vedle určení neúčinnosti dlužníkovu právního úkonu i toto peněžité plnění nebo peněžitou náhradu plnění. Vylučovací žaloba není přípustná.
15. Podle § 240 odst. 1 insolvenčního zákona se právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí právní úkon, jímž se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník. Podle odst. 2 právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Má se za to, že právní úkon bez přiměřeného protiplnění učiněný ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku. Podle odst. 3 právnímu úkonu bez přiměřeného protiplnění lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby. Podle odst. 4 právním úkonem bez přiměřeného protiplnění není
- a) plnění uložené právním předpisem,
 - b) příležitostný dar v přiměřené výši,
 - c) poskytnutí plnění, kterým bylo vyhověno ohledům slušnosti, nebo
 - d) právní úkon, o kterém dlužník se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládal, že z něj bude mít přiměřený prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníkovu blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, a že osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležité pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka.
16. V dané věci je splněna podmínka stanovená v § 240 odst. 3 insolvenčního zákona, neboť předmětná právní jednání byla učiněna v době kratší jednoho roku před zahájením insolvenčního řízení (viz skutková zjištění shora).
17. Je přitom prokázáno, že dlužník byl v době předmětných právních jednání (červen a červenec 2018) v úpadku z důvodu platební neschopnosti (§ 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona), neboť měl závazky vůči více věřitelům, jež byly více než 3 měsíce po datu splatnosti (viz bod 10 shora), a nebyl je tedy schopen plnit.
18. Dlužník tak v době, kdy byl v úpadku, shora označenými kupními smlouvami s původní žalovanou sjednal, že jí dodá řepku olejků za cenu 4 487 932,50 Kč, přičemž sjednanou kupní cenu (u níž nikdo nenamítal, že není přiměřená či obvyklá) následně dlužník a původní žalovaná vypořádali tak, že část ve výši 2 188 107 Kč původní žalovaná dlužníku zaplatila a část ve výši 2 299 825,50 Kč započítali dohodou proti pohledávkám původní žalované za dlužníkem (splatným dle nesporných tvrzení žalobce počínajíc listopadem 2017) ve výši 2 306 535,40 Kč; rozdíl ve výši 6 710 Kč dlužník uhradil na účet původní žalované. Za poskytnuté plnění (dodávky řepky olejků) v hodnotě 4 487 932,50 Kč se tak dlužníku v důsledku vytvoření podmínek pro zápočet vzájemných pohledávek a závazků dostalo protiplnění toliko ve výši 2 188 107 Kč

(z něhož navíc dlužník částku 6 710 Kč následně zaplatil původní žalovaně), tedy nepřiměřené protiplnění ve výši necelých 49 % sjednané kupní ceny.

19. Odvolací soud v tomto směru odkazuje na již ustálenou judikaturu týkající se neúčinnosti právního jednání dlužníka v důsledku započtení reprezentovanou např. rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2010 sp. zn. 29 Cdo 4886/2007 nebo jeho usnesením ze dne 30. 11. 2016 sp. zn. 29 Cdo 490/2015, přičemž podstatné pro rozhodnutí v dané věci je, že na vypořádání obvyklé ceny dodaného zboží dlužník neobdržel ekvivalentní protiplnění, což vedlo ke zkrácení uspokojení jeho věřitelů. Za rozhodující je přitom třeba považovat, že uzavřením kupních smluv s původní žalovanou jakožto s věřitelkou se splatnými pohledávkami vytvořil dlužník podmínky pro zápočet vzájemných pohledávek v době, kdy neměl dostatek finančních prostředků na úhradu svých splatných závazků vůči dalším věřitelům, a pokud po uzavření kupních smluv uzavřel s původní žalovanou dohodu o započtení, celý „zkracující“ proces ve smyslu § 240 IZ dovršil (původní žalovaná zboží získala, aniž by poskytla dlužníku ekvivalentní reálné protiplnění).
20. Odvolací soud dále poukazuje na rozsudek sen. zn. 29 ICdo 11/2020 ze dne 30. 12. 2021, v jehož odstavci 45. Nejvyšší soud uvedl: Domáhá-li se insolvenční správce (jako v této věci) odpůrcí žalobou jak určení neúčinnosti kupní smlouvy, kterou dlužník získal započitatelnou pohledávku, tak určení neúčinnosti právního jednání, jímž dlužník (prodávající) následně uzavřel s kupujícím dohodu o započtení pohledávky na úhradu kupní ceny proti dříve vzniklé pohledávce kupujícího vůči dlužníku, pak je důvod žalobě vyhovět i co do určení neúčinnosti dohody o započtení, jakmile insolvenční soud dospěje k závěru, že ve smyslu ustanovení § 240 insolvenčního zákona je neúčinná kupní smlouva (proto, že dlužníku coby prodávajícímu se z ní v důsledku zápočtu nedostalo žádného reálného protiplnění).
21. Na základě uvedeného dospěl odvolací soud k závěru, že na obě právní jednání (kupní smlouvy i dohodu o zápočtu) je nutno nahlížet ve vzájemné návaznosti (a proto neobstojí ani námitka nedostatku vylíčení rozhodujících skutečností ve vztahu k neúčinnosti kupních smluv). Kupní smlouvy s ohledem na učiněné započtení byly právním jednáním bez přiměřeného protiplnění, jímž dlužník zkrátil možnost uspokojení pohledávek svých ostatních věřitelů, přičemž tím v konečném důsledku též zvýhodnil původní žalovanou jako věřitele, neboť její pohledávky použité k započtení by v konkursu byly uspokojeny v menším rozsahu (dle tvrzení žalobce a obsahu insolvenčního spisu bude rozsah uspokojení zjištěných pohledávek zanedbatelný). Obě právní jednání jsou proto neúčinná dle § 240 odst. 1 insolvenčního zákona (viz bod 20. odůvodnění shora).
22. Není přitom správný poukaz žalovaného a insolvenčního soudu na ust. § 140 odst. 2 insolvenčního zákona. Z výše zmíněného rozsudku Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 11/2020 ze dne 30. 12. 2021 totiž rovněž plyne, že podmínky započtení stanovené v § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona se neuplatní u započtení učiněného před rozhodnutím o úpadku. Jak Nejvyšší soud zdůraznil, ustanovení § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona není další skutkovou podstatou neúčinnosti právního jednání.
23. Na základě těchto zjištění a vedení názory vyjádřenými shora shledal odvolací soud odvolání žalobce proti bodům I. a II. výroku důvodným a napadený rozsudek v této části dle § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil způsobem shora uvedeným.
24. Při rozhodování o důvodnosti odvolání proti bodu III. výroku vzal odvolací soud v potaz, že namísto původní žalované je účastníkem řízení coby žalovaný její insolvenční správce. Přihlédl přitom jednak k tomu, že dle § 239 odst. 4 IZ je insolvenční správce v případě, že šlo o peněžité plnění nebo že má jít o peněžitou náhradu za poskytnuté plnění, oprávněn požadovat odpůrcí žalobou vedle určení neúčinnosti dlužníkovy právního úkonu i toto peněžité plnění nebo

peněžitou náhradu plnění, tedy že otázka zaplacení peněžité náhrady za plnění je integrální (neoddělitelnou) součástí odpůřčího sporu, jednak k tomu, že se rozhodnutím o úpadku žalovaného řízení o odpůřčí žalobě insolvenčního správce podané podle § 235 a násl. insolvenčního zákona nepřerušuje (viz bod 9. odůvodnění shora). Protože byly kupní smlouvy a dohoda o zápočtu prohlášeny za neúčinné, pročež původní žalovaná nezaplatila dlužníku (započtenou) část hodnoty zboží ve výši 2 299 825,50 Kč (není pochyb o tom, že žalovaný již nemůže koupené zboží – řepku olejků – vydat do majetkové podstaty dlužníka), shledal odvolací soud důvodným i odvolání žalobce proti bodu III. výroku a napadený rozsudek v této části dle § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil tak, že žalovanému dle § 236 odst. 2 a § 239 odst. 4 insolvenčního zákona uložil zaplatit do majetkové podstaty dlužníka peněžitou náhradu za poskytnuté plnění.

25. Pro úplnost považoval odvolací soud za potřebné doplnit, že pohledávka žalobce z titulu peněžité náhrady za poskytnuté plnění vzniká až okamžikem, kdy je rozhodnutím insolvenčního soudu pravomocně určeno, že dohoda o započtení popř. kupní smlouva jsou neúčinnými právními úkony.
26. Insolvenční zákon přitom výslovně neupravuje způsob uplatnění pohledávky vzešlé z odpůřčího sporu, zejména jí nepřiznává postavení pohledávky za majetkovou podstatou či pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou dle § 168 a § 169 insolvenčního zákona a věřiteli takové pohledávky nepřiznává ani postavení zajištěného věřitele (viz taxativní výčet obsažený v § 2 písm. g/ insolvenčního zákona; k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2015, sen. zn. 29 ICdo 61/2015, uveřejněný pod číslem 81/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Současně takovou pohledávku dle § 170 insolvenčního zákona nevylučuje z uspokojení v insolvenčním řízení. Nejde ani o pohledávku dle § 172 insolvenčního zákona. Poté, co nastanou a trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, může věřitel takovou svou pohledávku uplatnit pouze přihláškou pohledávky za osobou, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu prospěch, dle § 173 insolvenčního zákona, tedy uplatnit (původně nepeněžitou) nezajištěnou pohledávku ve výši peněžité náhrady za ušlý majetek. Jiným způsobem nelze pohledávku uspokojit (§ 165 odst. 3 insolvenčního zákona) a současně nelze věřiteli toto právo vůči osobě, v jejíž prospěch byl neúčinným právní úkon učiněn, nebo které z takového právního úkonu vznikl prospěch, upřít. Uspokojení této pohledávky pak bude stejné jako uspokojení ostatních věřitelů s nezajištěnými pohledávkami v závislosti na způsobu řešení úpadku. Věřitel nebude zvýhodněn uspokojením z ušlého majetku (nezachází se s ním jako se zajištěným věřitelem) a současně ani omezen tím způsobem, že by mohl být uspokojen jen z výtěžku zpeněžení takového majetku (k důvodům srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2019 sen. zn. 29 ICdo 171/2017).
27. Ke lhůtě, v níž je možno pohledávku přiznanou v rámci odpůřčího sporu přihlásit do insolvenčního řízení (i po uplynutí pravidelné přihlašovací lhůty) viz obdobně usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. KSPH 62 INS 18331/2017, 2 VSPH 580/2022-B-44 ze dne 6. 4. 2022.
28. Závěrem zbývá uvést, že rozhodnutí o přiznání peněžité náhrady za poskytnuté plnění je pro účastníky řízení závazné podle § 159a odst. 1 o. s. ř., insolvenční soud z tohoto rozhodnutí vychází, je jím vázán, a není oprávněn v řízení o přihlášené pohledávce opětovně posuzovat stejné námítky, které v řízení o odpůřčí žalobě insolvenční správce uplatnil či mohl uplatnit. Všechny námítky, tvrzení a důkazy musí insolvenční správce uplatnit v řízení o odpůřčí žalobě, případně musí využít řádných i mimořádných opravných prostředků v daném řízení (obdobně viz rozsudek Nejvyššího soudu č. j. 29 Cdo 2753/2019-181 ze dne 31. 5. 2021).
29. O nákladech řízení před soudy obou stupňů rozhodl odvolací soud podle ust. § 224 odst. 2 a § 142 odst. 1 o. s. ř. s přihlédnutím k tomu, že žalobce – jenž byl v řízení od počátku zastoupen

advokátem Mgr. Ondřejem Platilem a plnou moc jemu udělenou odvolal až po podání odvolání dne 11. 7. 2022 (viz č. l. 75) – měl v řízení plný úspěch. Jeho náklady tak spočívají v odměně za právní zastoupení v rozsahu 5 úkonů právní služby po 3 100 Kč (převzetí zastoupení, podání insolvenčnímu soudu ve věci samé – žaloba a vyjádření ze dne 20. 2. 2021 na výzvu soudu, účast na jednání dne 17. 5. 2021 a odvolání), v hotových výdajích v rozsahu 5 paušálních náhrad výdajů po 300 Kč k pěti úkonům právní služby, vše podle § 1 odst. 2, § 2 odst. 1, § 7, § 9 odst. 4 písm. c), § 11 odst. 1 písm. a), d), g) a k) a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., a v náhradě 21% daně z přidané hodnoty dle zákona č. 235/2004 Sb., celkem tedy 20 570 Kč.

P o u č e n í :

Proti bodům I., II. a III. výroku tohoto rozsudku je dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak; dovolání lze podat do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí účastníku řízení, a to prostřednictvím Krajského soudu v Praze k Nejvyššímu soudu.

Proti bodu IV. výroku tohoto rozsudku není dovolání přípustné.

Tento rozsudek se považuje za doručení okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku; žalobci a žalovanému se však doručuje i zvláštním způsobem, přičemž lhůta k podání dovolání začíná běžet ode dne zvláštního doručení rozhodnutí.

Praha 12. července 2022

Mgr. Martin Liška, v.r.
předseda senátu